

Armija mora očuvati jugoslovenski karakter i ostati glavna snaga odbrane

General-pukovnik u penziji prof. STEVO ILIĆ

Svoje izlaganje ću usmjeriti na tri pitanja. Prvo, na glavnu opasnost po bezbjednost naše zemlje u ovom trenutku i, u vezi s tim, na težište u razvoju opštenarodne odbrane, odnosno oružanih snaga. Drugo, govoriću o delikatnosti opredjeljivanja u vezi sa razvojem naoružanja u ovom trenutku u našim oružanim snagama. I treće, saopštiću svoje utiske o radu Saveza komunista Jugoslavije u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. U mojoj diskusiji mnogo toga biće nedorečeno i nepotpuno, ali ću nastojati da osnovne misli iznesem što jednostavnije i otvorenije.

Prvo i u referatima i u diskusijama navedena su različita mišljenja o tome šta je u ovom trenutku glavna opasnost po bezbjednost naše zemlje, po integritet Jugoslavije. Mislim da naše unutrašnje prilike i, u okviru toga, konfrontiranje republika, sada i u dogledno vrijeme, čine *glavnu opasnost*, koja se prvenstveno ispoljava preko separatizma i nacionalizma, posebno albanskog, preko antikomunizma itd. Spoljne snage i spoljni činilac, koji takođe djeluju, što je više učesnika u diskusiji veoma dobro argumentovalo, ostvariće svoje namjere onoliko koliko budu jake unutrašnje neprijateljske snage. Ako je tako, postavlja se pitanje – šta je težište u okviru dogradnje opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ovdje su navedene teze o brojnim promjenama u okviru mnogih pretpostavki za uspješno djelovanje sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite kakav smo do sada imali. To je nesporno, ali mislim da je u pitanju prolazna faza i da će osnovne vrijednosti koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite – uz neke modifikacije – i dalje ostati na snazi. Ipak, ostavimo to budućim analizama, važno je da se svi slažemo da je u ovom trenutku Jugoslovenska narodna armija osnovni odbrambeni i kohezioni činilac u Jugoslaviji i,

nikada kao sada, glavna snaga sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Time ne reduciramo ulogu i značaj ostalih elemenata sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite već prihvatamo da u novonastaloj situaciji oni zakonomjerno imaju manji značaj, jer ih je društvena kriza unekoliko destabilizovala i ugrozila njihovu pretpostavljenu efikasnost. U vezi s tim, mislim da je optimalan prijedlog u prvom referatu da u ovom trenutku, uz Jugoslovensku narodnu armiju, treba da postoji partizanski ešelon i pokretne snage Teritorijalne odbrane, i da te dijelove treba još tješnje vezati za Jugoslovensku narodnu armiju i to organizacijski, a po potrebi i u rukovođenju i komandovanju.

U okviru *drugog* pitanja izdvojio bih dilemu o tome da li su naši tehnički instituti i naše naoružanje, kao i politika razvoja naoružanja, dovoljno usklađeni s koncepcijom opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Odavno smatram da se suviše ugledamo na velike armije, na njihova dostignuća – moderne avione, tenkove itd., umjesto da se više oslonimo na ono što nalaže specifičnost naše doktrine i koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ako je približno tačno ono što sam zagovarao i da su u ovom trenutku za bezbjednost naše zemlje najveća opasnost naše unutrašnje nedaće i, u vezi s tim, da treba imati Jugoslovensku narodnu armiju kao osnovnu snagu, onda i njeno naoružanje, oprema i obuka treba da budu primjereni tim uslovima. Da li naša doktrina postavlja takve zahtjeve tehničkim i razvojnim institucijama ili oni rade po zakonima vlastite inercije ili po ugledu na razvoj naoružanja i opreme velikih armija? Mislim da naše oružane snage moraju biti naoružane i osposobljene za suprotstavljanje stranoj agresiji. Slažem se s tim da nam u ovom trenutku najveća opasnost prijeti od dejstava niskog intenziteta. Moguća je i sprega snaga unutrašnjeg neprijatelja i strane intervencije u obliku dejstava niskog intenziteta. U tome i vidim veliku složenost razvojne politike naoružanja i vojne opreme naših oružanih snaga. Prema tome, smatram da je sada teže nego ranije, posebno u uslovima štednje, razviti politiku optimalnog razvoja naoružanja i vojne opreme, ali se težište mora odrediti.

Treće pitanje odnosi se na Savez komunista Jugoslavije. Želim posebno naglasiti da su rukovodstvo Saveza komunista Jugoslavije u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i rukovodstvo

Armije i u ovoj teškoj društvenoj situaciji ispunili moja očekivanja. Na svim sjednicama Centralnog komiteta komunisti iz JNA imponovali su svojim argumentovanim istupima. Time bih htio da izrazim neslaganje sa diskutantima koji su primjećivali da vojska nije dovoljno prisutna u dnevnoj politici.

U našoj sadašnjoj situaciji značajno je napomenuti da nema nijednog vojnog starješine, pogotovu iz armijskog vrha, koji ne uvažava i visoko vrednuje tekovine parlamentarne višestranačke demokratije. Ali, isto tako, moramo biti svjesni činjenice da se višestranački sistem sada u Jugoslaviji konstituiše isključivo na nacionalnoj i, često, nacionalističkoj osnovi. Dozvoliti takav višestranački pluralizam u armijskoj sredini bilo bi ravno njenom razbijanju. Na drugoj strani, Savez komunista Jugoslavije je za sada skoro jedina politička partija koja i u svom nazivu i programskim opredjeljenjima ima jugoslovensku orijentaciju. Stoga mi je posve razumljivo nastojanje drugova iz aktivnog sastava Armije da u svojim redovima zadrže partijsku organizaciju, kako bi se u njenim okvirima i preko nje odvijao dio političkog života u Armiji. Lično imam potpuno razumijevanje za to.